

דברי תורה שי צבי חובת הלבבות מיוסד עפ"י ספה"ק

ויקהל – פרה

ידי התחצרות עם פועלי און, המסיתים ומדיחיס את האדם ומסירים לבו מאחרי ה', כי התחצרות כזו מזיקה ומקלקלת את האמונה, עכ"ד.

יידוע כי השבת צאה להשריש וללמד אמונה טהורה בלבות ישראל, וכמו שכתב הרמב"ן (שמות כ, ט), כי השבת היא סימן וחכרון תמיד, להודיע שהוא לבדו צרא הכל, עכ"ד.

ולפי זה מובן היטב שייכות הפרדת ישראל מהערב רב למצות השבת, כי האמונה מוכרחת ומוטבעת בלב ישראל, ואין צורך לזכות עליה כלל, ומה שזוהי תורה לעשות לה סימן וחכרון על ידי השבת, אינו אלא כדי לשים אל הלצ ולהזהר מפעולות המסירות האמונה מהלב בזדון, שאמרנו שאחת מהן היא התחצרות עם פועלי און ועושי רשעה שכלל דור ודור.

ולבוא אל ביאור המדרש פליאה המוצב בפתח דברינו, נקדים מה שכתב בזרע ברכ' (ריש פרשת חוקת), כי פרה אדומה צאה לאפוקי מדעת המינים שאומרים שמי רשיות הם, מכח מה שהם רואים שני דברים הפכיים, רע וטוב, טמא וטהור, ואומרים כי מי שצרא זה, לא צרא זה, לכך צאה פרה אדומה שכללת מטומאה וטהרה, להורות שהכל יוצא מאל אחד, עכ"ד. וגמלא שגם פרה אדומה היא ענף ממצות האמונה, וצאה להורות על אמונת היחוד, כי הצורא יתצרך הוא יחיד, והוא לבדו אלוקינו, אפס זולתו.

וזדור שאמר יעקב אבינו עם לבן גרתי, ותרתי"ג מצוות שמרתי, ופרה אדומה הקרבתי. פירוש, על ידי שלא צאתי ליד קירוב וחיבור עם לבן הרשע, ללמוד מדרכיו ומעשיו הרעים, אלא אדרבה תרתי"ג מצוות שמרתי כהלכתן, ממילא יכולתי להשיג שלימות האמונה אשר פרה אדומה מורה עליה, וכמצואר שהאמונה מוטבעת בלב ישראל, אלא שצריך להזהר ממעשים המקלקלים אותה, וכהתחצרות עם עושי רשעה.

ובמובן צוה מה שנאמר (בראשית לב, ד) וישלח יעקב מלאכים לפניו. ופירש רש"י: מלאכים 'ממש', עכ"ד. וכתב בתפארת שלמה (ריש פרשת ושלח), כי במוש ראשי תיבות מוקבלת מ'לבבות ש'מים, היינו המלאכים היוצאים מכוונת קריאת שמע, עכ"ד. ולדרכינו מובן מה ענין קריאת שמע להבא, כי על ידי שלא התחבר ללבן הרשע, השיג את שלימות אמונת היחוד שמוצא קריאת שמע פותחת בה, באמירת הפסוק (דברים ו, ד) 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד'.

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם. וצוהר הק' (חלק ב, דף קנ"ה). איתא: מאן אתר כניש לון, אלא בגין דהוו אינון ערב רב צינייהו, אנטריך משה לאתכנסא לון, וליחלל לון מצינייהו, ע"כ. ודקדק רבינו הק' ז"ע בדברי יואל (בפרשתן, עמוד שמת), שאם כוונת הכתוב לומר שהצדילם מהערב רב, היה לו לומר 'ויפרד משה', ומדוע כתב 'ויקהל משה'. ועוד דקדק (שם, עמוד שגב): מדוע הפרישם מהערב רב דוקא לפני שצוה אותם על שבתת השבת.

(ב) במדרש פליאה (הוצא בדברי יואל פרשת ושלח, דף קנ"ד): איתא: 'בה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי' (בראשית לב, ה), ותרתי"ג מצוות שמרתי, ופרה אדומה הקרבתי, ע"כ. וצריך ביאור.

ונראה לבאר בהקדם מה שכתב בחובות הלבבות (שער חשבון הנפש, פרק ג, חשבון השגחה עשה)^א, כי מנד אחד צריך אדם להתבונן במעלת ההתבודדות והפרישה מצני אדם, וזרעת ההתחצרות עם כסילים, כשאין לו הכרח ואונס לשהות עמהם, כי על ידם יצא לכמה עוונות ומכשולים. אבל מנד שני צריך לשים על הלב, שכל זה לא נאמר על תלמידי חכמים וגדולי תורה, שאיתם אדרבה צריך להתחבר, כי ההתחצרות עמהם היא ההתבודדות האמיתית, ומעלתה גדולה ורבה מאד, עכ"ד. וביאר בטוב הלבנון, כי לכן ההתחצרות עם גדולים היא ההתבודדות האמיתית, כי מהם לומדים שלא להתחבר עם רשעים, עכ"ד.

ולפי זה מובן היטב לשון הכתוב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. פירוש, על ידי שהקהיל את הכשרים שבאשראל, הפרידו והצדילם צוה ממילא מהערב רב, וכדאמרין שההתחצרות בין היראים היא ההתבודדות האמיתית, לפי שהיא מביאה להתרחק מהרשעים.

ובדי להבין מה טעם הצדילם מהערב רב דוקא לפני האזהרה על מצות השבת, נקדים מה שכתב בתפילה למשה (תהלים סב, יב, א' ג) לבאר שיטת הרמב"ם שמונה דיבור ראשון 'אנכי ה' אלוקיך' (שמות כ, ב) במנין המצוות. והקשו עליו, איך אפשר להאמין על פי ציווי, והא אס אינו מאמין, לא יועיל מה שנצטווה. ותיירך, דצאמת האמונה ממש מוכרחת ומוטבעת בלב ישראל מאז שעמדו על הר סיני, ומכל מקום אפשר לאדם להרגיל עצמו עד שעוקר שורש האמונה מלבו, אלא שאם אינו מסירה מלבו בזדון, אז היא מוטבעת בלבו. ולזה נצטוו צממות האמונה, שלא לקלקל מה שמוטבע בהם, עכ"ד.

והוסיף על זה רבינו דברי יואל (בפרשתן, עמוד ת: - ט:): כי מצות האמונה צאה להזהיר, שלא להסיר האמונה מלבו על

^א וזה לשונו: השתכלותו בעת שתטח נפשו לחברת בני אדם ולהשתשע בהם, במעלות הבוריות והפרידות מבני אדם, וברוע חברת כסיליות, מבלי דוחק שיביאנו לכך. וזרעת הבורות מותרת הדברים, ואמר, ובלבול אריך אין צורך אליו וכו'. ואחר כך השמר, פן ישעה אותך רעיון לבך, כי בחברת חכמים חודרים את האלוהים ואת תורתו, והתערב עם גדולי בני אדם, העיר ענין הבוריות

והנחת מעלות וחידויות, אך היא חבוריות הנגמרה וחידויות השלמות. ובחברת אנשי החסד והתורה מעלות רבות יתרות על מעלות החידויות, יאריך ספורם, עכ"ד.